

>> Retrat d'Irena Visa. (Foto: SÍLVIA POCH)

A Irena Visa (Banyoles, 1985), una conversa al metro li va canviar la vida. Fent un Erasmus a Berlín per acabar la carrera de comunicació audiovisual, una desconeguda li va comentar la possibilitat de fer pràctiques remunerades en una empresa. Casualitats de la vida, va acabar treballant amb un artista conceptual alemany, un creador que, a més, li va fer veure l'art com un ofici. D'allà va néixer una trajectòria artística basada en les idees i la curiositat, sempre amb el concepte d'indici, del rastre que guarden els espais de tot allò que hi ha passat, però ja no hi és, ben present.

Irena Visa, l'art que neix dels indicis

Text > ALBA CARMONA

«**D**e pura casualitat vaig acabar treballant durant vuit mesos a Berlín amb un artista conceptual, fent una jornada de quaranta hores setmanals amb un senyor que només treballava amb les idees. Va ser un aterratge boig en l'art conceptual», bromeja l'artista visual Irena Visa.

Mentre cursava comunicació audiovisual a la Universitat Pompeu Fabra, la banyolina compaginava els estudis amb la feina en productores de cinema, treballant per a cineastes com Albert Serra o Marc Recha. «Vaig fer tota la carrera ja inserida en el mercat laboral del cinema, sense pensar ni remotament que em podria dedicar a les belles arts, perquè a casa no hi havia cap referent», recorda. Fins que una beca Erasmus la va dur a la capital alemanya.

«Un dia, al metro algú em va sentir parlar català i em va explicar que el govern espanyol oferia beques a estudiants per treballar en empreses alemanyes. La meua beca va consistir a fer d'assistent d'un artista conceptual professional, Michalis Pichler», explica. Treballant amb ell, Visa va descobrir que l'art podia ser una professió:

«Per mi, això és indestruïble de l'art, no és un passatemps. És un ofici: has de pagar impostos, fer factures, avaluar bé quins riscos pots prendre i tenir present que s'ha de treballar encara que un dia no en tinguis ganes».

Explicar una idea

Durant més d'una dècada va continuar treballant com a distribuïdora de cinema europeu d'autor i programadora per festivals com l'In-Edit o el D'A de

Barcelona mentre es formava com a artista, primer estudiant escultura a la Llotja i més endavant amb un Màster en recerca i experimentació artística a la Universitat de Barcelona.

I, per què, escultura? «No em vaig plantejar mai la pintura ni el gravat; la intuïció em deia que havia de ser una cosa que ocupés un espai. El meu pare és fotògraf i jo em dedicava al cinema; la meua vida es basava en les dues dimensions. Volia estudiar unes arts que

>> Això no és res, a la Fundació Joan Brossa. (Foto: IRENA VISA)

complementessin aquesta visió i que s'acostessin al pensament complex de l'arquitectura, que també m'agrada molt», explica la banyolina, que amb els anys ha treballat també en la *performance* i la fotografia, tot i que remarca que en cap cas se sent fotògrafa.

«Si he de triar un llenguatge, normalment té a veure amb la disposició de l'espai, per això em sento més còmoda amb la *performance* i l'escultura. Però, pel tipus d'artista que soc, el llenguatge, la forma, és irrellevant. A mi m'interessa la idea i, quan la tinc, penso quina és la millor manera d'explicar-la», apunta l'artista, que recentment ha començat a treballar el vídeo. «Havia estudiat comunicació audiovisual i no havia fet mai un vídeo com a artista. Ara agafo una càmera i no faig res del que em van ensenyar, perquè només ho entenc com una formalització, com la millor manera de transmetre allò que vull dir», continua.

I el que vol dir tot sovint té a veure amb la memòria que guarden els llocs i els vincles que estableixen amb l'espai les coses que ja no veiem, però que hi havien estat: «M'obsessionen els indicis, qualsevol petjada que indica

>> La proposta escènica Ciutat dormitori, coescrita amb Pau Masaló. (Foto: IRENA VISA)

que allà ha passat alguna cosa. I com aquests indicis generen una hipòtesi, a partir del que nosaltres coneixem ara, que no sempre és certa.»

Aquest concepte de treballar a partir del rastre, diu, ja és present al seu primer treball, *Imaginary USA*, un àlbum de fotos i una sèrie de postals sobre un viatge inexistent a Amèrica. També

n'és un altre exemple *Ha plogut o han regat*, un projecte de llarg recorregut desenvolupat entre Barcelona, Banyoles i les Terres de l'Ebre que s'iniciava amb l'observació d'un terra moll, qui sap si per causes naturals o artificials.

«Quantes vegades pensem que ha passat una cosa que en realitat no ha passat? En aquest espai tan petit

>> Brollant de la font del llac (cançó i ball per a una font). (Foto: PEPE HERRERO / ICUB)

>> That's not Frank. (Foto: JORDI PLAY / SANTA MÒNICA)

és on diria que es resolen el 90 % dels meus projectes», resumeix la creadora, que treballa amb investigacions llargues, d'uns dos anys de mitjana, que desemboquen en una o diverses peces d'art.

Visa ha exposat, de manera individual i col·lectiva, en espais com la Fundació Joan Miró, el Bòlit, la Fabra i Coats o el Museu de la Mediterrània. Hi ha dut projectes com *A on anirem els diumenges?*, *El gest inútil* o *Brollant de la font de llac (cançó i ball per a una font)*.

Aquests títols, sovint tenyits d'humor —reconeix—, venen sempre després de la idea, però no són una cosa menor: «Per mi l'art són idees molt senzilles que, pel que sigui, s'han acabat allunyant de la gent. En l'art conceptual el títol ha de ser prou generós perquè tothom pugui relacionar-s'hi. Miro de rebel·lar-me contra un art gratuïtament críptic, perquè ja hi ha prou prejudicis en l'art contemporani. No cal que jo ho posi difícil, i a vegades, a través de l'humor, la gent abaixa la guàrdia i em permet compartir una idea».

La relació amb l'arqueologia

Irena Visa se sent molt còmode treballant amb l'arqueologia, que també se sosté formulant hipòtesis a partir dels rastres trobats. Actualment, està ultimant el quart projecte vinculat a aquesta disciplina científica.

El seu treball final de màster, *Fer veure*, explorava què hi ha sota el terreny no excavat d'Empúries, i s'aproximava al dilema de si val la pena obrir aquesta terra verge o si és suficient la promesa d'una futura ruïna. Ho feia a partir d'un llibre d'artista, una *performance* que consistia a dormir sobre la superfície no excavada i una visita guiada en què narrava el que creia que amagava el subsol.

Després va venir *Això no és res*, una investigació sobre els dòlmens i menhirs de la serra de l'Albera que ha tingut diverses formalitzacions, entre les quals una exposició a la Fundació Brossa de Barcelona que en realitat era una col·lecció de pedres: «Després de dos anys de recerca, vaig arribar a la idea que l'única manera de diferenciar un menhir d'una simple pedra era a través de rètols, i que, en algun cas,

fins i tot els mateixos cartells eren dubtosos. No és gaire diferent de l'art contemporani, perquè tenim la idea que quan una cosa entra en un museu el rètol és un indicatiu que allò té un valor».

Arran del tancament per reformes del Museu Arqueològic de Banyoles, Visa va proposar la intervenció *Res a veure*, una col·lecció de records arqueològics a partir de la buidor de les vitrines —on, gràcies a la pols que conservaven, s'intuïen les formes de les peces que hi havia hagut— i del relat dels treballadors de l'equipament.

Fer | Veure | Res, una trilogia arqueològica que aplica la lògica dels indicis a la pràctica artística iniciada el 2019, es va poder veure completa al Museu Abelló el 2024.

El 2025 Visa va començar a treballar en un quart projecte, també vinculat a l'arqueologia, que li ha permès tornar a Empúries. Gràcies a la Beca de Primavera de l'Escala, l'estiu dels seus quaranta anys va fer una estada de tres mesos a Sant Martí d'Empúries per preparar *En este día tampoco se encontró nada* i explorar artísticament de nou la relació entre la part descoberta

i la que encara està per descobrir del jaciment arqueològic.

«Estar viu és com excavar un terreny que no pots gratar per complet; cada dia has de fer un forat per veure si en surt alguna cosa o no, com fan els arqueòlegs», explica l'artista. Amb aquest punt de partida, va gravar diàriament les excavacions d'aquell estiu, «sense cap expectativa ni guió», comenta. Si hi va haver troballa o no es veurà aquesta tardor al Bòlit, el Centre d'Art Contemporani de Girona, en una mostra comissariada per Oriol Fontdevila, i el 2027 al MAC Mataró.

No és l'únic projecte de Visa durant aquest any, ja que també ha adaptat una peça feta durant el confinament, *Finestra*, a les finestres de la presó de Mataró; ha editat amb La Panera de Lleida una publicació sobre *Desitjo que t'agradi*, un projecte sobre el disseny en adolescents, i un llibre de fotos (sense fotos) amb l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona, La Capella i el festival Llumínic de Sant Cugat. Tot plegat, mentre la seva obra *Tres falques*, que forma part d'un projecte més ampli sobre els elements per faltar les portes, itinera per les comarques gironines amb la mostra de la dotzena edició de la Biennal d'Art de Girona.

Docència i teatre

Irena Visa també desenvolupa projectes de mediació i treballa com a

>> El llibre d'artista del projecte *Fer veure*. (Foto: IRENA VISA)

docent. És professora a BAU, el Centre Universitari d'Arts i Disseny de Barcelona, on també exerceix com a cap d'estudis del grau de Belles Arts. «Tal com està el món, els estudis d'art són una sortida intel·ligent, perquè et fan ser crític i donen una perspectiva interessant a escala de pensament. Com a cap d'estudis és molt motivador, perquè veus que els alumnes, es dediquin a l'art o no després, han après una manera de fixar-se al món», apunta.

La mirada d'artista també li ha servit per treballar al teatre. Com a dra-

maturga, ha gestat tres espectacles amb Pau Masaló i la companyia Contenidos Superfluos: *The national body*, *Ciutat dormitori* (que es va estrenar a Hong Kong i va obtenir el premi Max al millor espectacle de carrer) i *Farewell, Petroleum!* «Per mi, treballar al teatre ha sigut un viatge increïble, un canvi en la manera de pensar. El teatre ho és tot: llum, ritme, música, tens la reacció del públic allà mateix; és l'obra d'art total», assegura Visa, que concep l'escena com un mitjà d'expressió més per crear.

>> Visa amb el projecte *Ha plogut o han regat*, exposat al Bòlit de Girona. (Foto: MARTÍ ARTALEJO / BÒLIT)